



čunali, mené, da se ruska diplomacija mora opirati le na nemško palico, ako hoče kaj doseči. A ta diplomacija je sijajno dognala dokaz, da je najsrečnejša v svojih prizadevanjih, kadar stoji na lastnih nogah ter da se jej je nemška palica vedno le motala med nogami, da se ni mogla svobodno gibati. Jasna resnica je le ta, da Rusija morda še nikdar ni uživala tolikega spoštovanja na vseh straneh, nego ga vživa sedaj, ko se ne opira več ob nemško palico. Zato menimo, da kneza Hohenohe vsprejmejo sicer uljudno, kakor se spodobi uljudnim ljudem — sicer pa ostane najbrže v svoji veljavi — francosko-rusko prijateljstvo.

**Tarifi na državnih železnicah.** Z Dunaja smo prejeli od odlične strani nastopni dopis:

Povodom svojedobnih razprav v državnem železniškem svetu in v proračunskem odseku o zvišanju osebnih tarifov se je govorilo vedno le o zvišanju jednotnice (Einheitssatz) istih, nikdar pa o zvišanju vožnjih stroškov potom spremembe železniških daljav. Tem bolj je moralo presenetiti vsakogar, da je v tarifih, veljavnih od septembra, kar hkratu opaziti znatnih prememb v daljavah železnice, koje premembe močno vplivajo na vozne cene zato, ker je tarif takozvani pasni tarif (Zonentarif).

A ker uprava c. k. državnih železnic zavzimalje nekako izjemno stališče in ni podvržena skoro nikaki kontroli, menim, da mora občinstvo samo, oziroma v imenu istega časnikarstvo, nastopiti, da se odpomore tej nepristojnosti in vam v ta namen podajem tu nastopne podatke, ki utegnejo zanimati vaše čitatelje:

	Daljave železnice prej sedaj	Zvišanje daljave v odstotkih
Trst-Hrpelje	18 27	50
Splet-Perković	49 64	30
Perković-Knin	58 68	23
Perković-Sibenik	22 27	9
Beljak-Ponteba	52 61	17

Koliko da vpliva to podaljšanje na tarife, je razvidno, ako primerjamo prejšnje tarife se sedanjimi. Tako je n. pr. vozna cena za III. razred Trst-Ricanje oziroma Boršt poskočila za 137%, Trst-Hrpelje 80%. Umestno je, da se prijavijo ti podatki, ker, kakor znano, se pripravljajo zvišanje tarifa tudi za prevažanje blaga, kojemu zvišanju bode v podlago isti izkaz daljav po kilometrih in je pričakovati, da bodo prebivalci Krasa zopet trpeli veliko škodo.

Za slučaj, da bi se hotelo oporekati tem podatkom, opazam že sedaj, da je v koncesijah za privatne železnice določena ugodnost, da je smeti pri strminah nad 1:70 računati za 15 odstotkov več daljavo, nego je v resnici, katere ugodnosti pa se, kolikor je meni znano, dosedaj železnice niso poslužile, izvzemši jedino južno železnico, ki izkazuje čez Semmering več daljavo nego je v resnici.

## Različne vesti.

**Osebnosti.** Namestniški svetovalec dr. baron Conrad vrnil se je s svojega dopusta v Trst, dvorni svetovalec vitez Kreklich je nastopil jednomesečni dopust.

**Poroka.** Gospod Fran Godnig, predsednik pevskega društva „Adrija“ v Barkovljah, poročil se je z gospodično Anico Jedlovsko iz Kotora.

**Izlet na sv. Goro, oziroma v Solkan.** Vozne cene za III. razred tja in nazaj so nastopne:

Trst—Gorica . . . . .	1 gld. 30 nč.
Grinjan—Gorica . . . . .	1 „ 30 „
Bivije—Gorica . . . . .	1 „ 20 „
Tržič—Gorica . . . . .	„ 90 „
Ronki, Gradiška in Zagrad . . . . .	„ 60 „

Vlak se bode vstavljal na omenjenih postajah, Nabrežine se ne dotakne.

Opozarjamo, da bode ob 1. uri banket v Solkanu; kdor želi udeležiti se banketa, prijavi naj to uredništvu „Edinosti“ do jutri ob 1. uri popoldne.

Vsem tržaškim in okoličanskim Slovencem priporočamo še enkrat, da se v kolikor mogoče velikem številu udeležijo tega izleta

**Obletnica smrti zadnjega škofa Pičanskega.** Jutri, v petek dne 13. t. m. bode 106 let, odkar je umrl zadnji škof Pičanski (Istra), Tržačan Aldrag Anton Piccardi, Piccardi bil je kot Pičanski škof 75. naslednik škof sv. Nikefora Predno je bil Piccardi imenovan škofom v Pičanu, bil je stolni

dekan pri sv. Justu. Na obletnico njegove smrti, t. j. dne 13. t. m., čital bode župnik tržaške cerkve Marija Pomagaj, don Anton Lupetina, rodom iz Pična, tiho sv. mašo zadušnico pred oltarjem sv. Andreja pri sv. Justu za zadnjega škofa Pičanskega.

**Najvnost ali dolžnost?** Mestni magistrat izdal je te dni oklic do meščanstva, v katerem prijavlja, kedaj se zopet odpro mestni (laški) otroški vrtci ter toplimi besedami priporoča, da naj občinstvo vporabi ugodnosti (?), katere dajo ti otroški vrtci toliko gledé obskrbe otrok, kolikor gledé njih vzgoje. Umevno je, da mestni magistrat priporoča ta vzgoje ališča italijanstva na vse kriplje, čudno pa je, da je zatrobil v isti rog polslužbeni nemški list tržaški s tem, da je v prevodu ponatisnil ta slavo-spev magistratovih otroških vrtcev. Mar je polslužbeni nemški list tržaški toliko najvjen, da ne pozna prave svrhe teh laških otroških vrtcev, v katerih se vjame in na vekomaj pogubi za svojo narodnost na stotine slovenskih otrok in morebiti tudi koje nemško dete, ali pa je ta list tudi že nekakšen sluga magistratov, da je bila njegova dolžnost priobčiti ta slavo-spev? Ako bi bil hotel biti poluradni nemški list zares nepristranski, kakor to naglašča često, prijavil bil bi enostavno dan otvortive magistratovih otroških vrtcev, a opustil bi bil slavo-spev!

**K „vodovodni vojski“.** Predvčerajšnjem si je posebna mešana komisija ogledala na licu mesta naprave nabrežinske vodovodne družbe ob izvori. Le-ta komisija konstatovala je, da vodovodna družba popolnoma izpolnjuje svoje obveznosti, t. j., da jeden stroj vzdiguje 5040 kub. metrov vode na dan, drugi pa vsako uro 70 kub. metrov. Ako torej ni dovoljno vode, kriv je na tem jedino le magistrat, ki ni vprejel svoječasne ponudbe vodovodne družbe gledé razširjenja vodovodnih shramb. No, z druge strani pa bi sicer vodovodna družba zares mogla storiti kaj več za razširjenje vodovoda, odnosno za pomnoženje vode, če pa tega vendar ni storila, nihče ji tega ne more šteti v greh, kajti koncesija nabrežinske vodovodne družbe izteče leta 1909. Čemu naj bi torej ona trošila denar za naprave, ki leta 1909 preidejo z vodovodom vred v lastništvo občine, odnosno države? Slavni naš magistrat naj bi torej o suši ne trošil toliko vode tam, kjer se spreha gospóda, in ostalo bode dovolj pitne vode v javnih vodnjakih za siromašno ljudstvo. Mi s svoje strani opetujemo svoje menenje: Mestni upravi je dolžnost preskrbeti vode, naj jo vzame kjer koli jo hoče. Prepričani smo, kakor tudi drugi razsodni ljudje, da bi bil magistrat že zdavna zavil vrat vodovodni družbi, ako bi ji mogel dokazati, da ona ne izpolnjuje svoje dolžnosti po pogodbi. Ako pa družba izpolnjuje svojo dolžnost, pokrije naj magistrat primanjkljaj, kakor hoče. In s tem — basta!

**O boleznih na umu.** Znani italijanski učenjak Cesare Lombrosa razpravlja vprašanje, da li je število zblaznelih med sedanjim rodem več, nego je bil med našimi predniki. Lombrosa trdi, da se po civilizaciji množi število onih, ki so oboleli na umu. Od leta do leta narašča število teh nesrečnežev. Poglejmo le na najnaprednejše deželo Zjedinenih držav v Ameriki da se uverimo, kako bode z Evropo v 100 letih. Evo vam, kar govori statistika o tej ameriški državi: Leta 1850 bilo je 15.650 blaznencev, 1860 že 24.042, 1870 je to število naraslo na 37.432 a leta 1880. se je silno povečalo: na 91.967, a prebivalstva je bilo leta 1850 okolo 23 milijonov, 1860 okolo 31 milijonov, 1870 okolo 38 in pol milijona, a 1880 okolo 50 milijonov.

Iz te statistike je razvidno, da v dobi, ko se je število prebivalstva podvojilo, se je število blaznencev pošesterilo. V naslednjih 10 letih se je prebivalstvo pomnožilo za 30%, število blaznencev pa za 150%, pri čemer je šteti na 15 žensk 48 moških.

Kar se dostaja Italije, je tudi tam naraslo število bolnih na umu, vendar pa v manjem razmerju, namreč v desetih letih za 17%. V Italiji je bilo leta 1874 51 blaznencev na 100.000 duš, a leta 1883. 67 75. Na Francoskem je bilo leta 1883 131 blaznencev na vsakih 100.000 prebivalcev, leta 1885 136 6. Na Nemškem je bilo leta 1883 82-7 umobolnih na 100.000 prebivalcev, leta 1885 pa 88-5. Te številke že dokazujejo, da

v civilizovanih deželah najbolj rase število blaznencev. Rekli bi sicer lahko, da mnogo teh slučajev blaznosti ne provzročajo civilizacija, ampak da so postali še le poznani po civilizaciji. Res je to, da je več del sredstev, ki so jih rabili pri bojni na umu, le večal število blaznencev, a i-totako je res, da sedaj tudi zločince prištevajo blaznencem, in tako rase tudi število poslednjih. Vendar vse to nam ne more pojasniti dejstva, da se število blaznencev v desetih letih podvoja, v dvajsetih letih pa podvajseteri. Vemo, da je civilizacija razvila nove forme bolezni, kojih ni bilo popred. Tako nastajajoča kap ni bila poznana do sedanjega stoletja, a sedaj pa ima največ kontingent med bogataši, duševnimi delavci in vojaki

Z druge strani je alka holizem zadobil silne dimenzije. Pilo se je sicer tudi popred, no alkohol v srednjem veku ni bil splošno poznan in razširjen, ampak je večinoma služil le kot zdravilo. Poleg alkoholizma imamo dandanes kohaizem in eterizem, katera sredstva so služila za draženje živcev, kojih pa se ni mogoče dolgo posluževati, ako dotičnik noče pasti v kronično zastrupljenje. Mimo tega se v velikih mestih razvija nervozna delavnost, provzročujoča, da misli mnogo več delajo, nego je dovoljeno od narave, zбоk česar se množe slučajni bolezni na živcih. To je skupina na pol blaznih — Italijani jih zovejo mattoidi, Francozi dé traqués, a severni Američani cracked —, ki so navidezno ženjalni, vendar duševno slabi in srednje inteligencije. Ti le zblazne često, seveda se to dogaja le v velikih mestih. Na deželi in med neizobraženci ni takih slučajev. No, vendar bi bilo krivično, ako bi hoteli, da je le civilizacija kriva vsemu temu.

**Račun mestne uprave.** Mestni magistrat avlja, da bode obračun mestne uprave za leto 1894. javno izložen od 14. do 27. t. m. v predstvi velike mestne dvorane vsak dan od 9. ure dop. do 2 pop. Kdor se zanima za te številke, naj si jih ogleda.

**Delovanje tržaške zdravniške postaje.** Tekom minolega avgusta meseca iskalo je občinstvo v 791 slučajih pomoči pri zdravniški postaji in sicer v 539 slučajih na osrednji postaji sami, v 252 slučajih pa je bilo treba zdravniške pomoči izven postaje. — V omenjenem mesecu imeli so zdravniški postaje največ opravila dne 26., kajti pomagati morali so v 40 slučajih; razmerno miren dan bil je pa 3. avgusta, kajti klicalo se je zdravniške postaje le v 15 slučajih v pomoč.

**Pesnik Josip Pagliaruzzi-Krilan.** — Deset let je že preteklo, kar je legel v prijaznem Kobaridu na Goriškem k večnemu počitku najedpoln mlad pesnik — Krilan, ki je bil postal ljubljenec slovenskega čitajočega občinstva. Njegove ljubke liriske pesmice, pa tudi romane in balade so kazale velik talent, ki je veliko obetal svojemu narodu. Ali: „Slovenec nima sreče, kar dá mu, hitro spet mu vzame čas!“ — zgodilo se je tudi tu. Za svojima bratoma šel je tudi on nepričakovano v grob. Vsa Slovenija je plakala na izgubi tega mladega svojega ljubljenca. — Glavni dedič g. Anton Klodič vitez Sabladoski je leta 1887 izdal prvi zvezek Krilanovih poezij, katere je pozdravil slovenski narod z oduševljenjem. Objavljen je bil še drugi zvezek, ali nismo jih dočakali. Zdaj pa jih vendar le dobimo. „Goriška tiskarna“ A. Gabršček je odkupila od glavnega dediča vse spise, katere izdaja v znani „Slovenski knjižnici“. Vsi spisi so proračunjeni nekako na pet snopičev, štiri pesmij in jeden proze; pesmi izidejo v dveh dvojnatih snopičih, proza pa v jednem, kateri priobči tudi životopis in sliko pokojnega pesnika, ljubljence goriških Slovencev. Na tak način dobimo vsega Krilana za 75 kr., dočim je samo prvi zvezek stal 1 gld. Zdaj se lahko razširijo Krilanovi spisi v najrevnišo kočjo — in to bo najlepša proslava desetletnice njegove smrti.

Opozarjamo, da takó ceno dobé te spise le naročniki „Slovenske knjižnice“, v knjigarnah pa bodo precej dražji. Zató svetujemo vsem imovitejšim rojakom, naj podpirajo to književno podjetje, ki je zelo ceno-

namreč s poštnino le 15 kr. za vsak snopič obsežen povprečno 6 pol. Doslej je izšlo že 41 snopičev. Izhaja v imenovani tiskarni 15. dan vsakega meseca.

**Papirnati goldinarji.** Dunajski službeni izkaz javlja, da je ostalo koncem avgusta meseca samo še 2.184.965 papirnatih goldinarjev v prometu. Od početka julija 1894. leta bilo je torej umaknenih iz prometa in uničenih 55.698.396 papirnatih goldinarjev.

**Napad iz maščevanja.** Predvčerajnjem je odpustil upravitelj hiše št. 10 v ulici Carradori, katera hiša je last zlatarja Stopperja, vratarja iste hiše, 66letnega Pavla Carnelutija, po domače „Grego“, iz Vidma na Laškem, ker je vratar vznemirjal stanovnike. Odpuščen vratar misli si je, da je trgovec g. Brunner (stari) kriv na tem, da ga je upravitelj izpodil iz službe, zato se je hotel maščevati nad njim. Svojo namero je izvršil, ko je srečal g. Brunnerja na stopnicah omenjene hiše. Zabodel mu je čevljarško pilo v desno stran prsij in pobegnil. Ranjenega starca odnesli so prihitelvi ljudje v njegovo stanovanje. Rana je globoka 1½ cm. in brčkone je zadela tudi pljuča. Napadalec, katerega je bil g. Brunner svoječasno podpiral na razne načine, zaprl so še isti večer Zaslišali so ga na policijskem ravnateljstvu. Stari nehalnež obnašal se je jako ciniško in obžaloval je celó, da ni bivšega svojega dobrotnika zabodel močneje!

**Sodnijsko.** Predvčerajšnjem vršila se je pred tukajšnjim deželnim sodiščem razprava proti 19letnemu kamenoseku Hektorju Longu iz Izole, obtoženemu ščuvanja v zmyslu §. 305 kaz. zak. Longo je bil nedavno v Miljah, ko se je odpeljal parnik z izletniki; tedaj je zaklical na ves glas par besed, katere so ga spravile na obtožno klop. Obtoženi izgovarjal se je, da je bil tedaj pijan ter da ni hotel žaliti nikogar, toda svedoki ovrgli so to trditev. Sodišče ga je spoznalo krivim in ga obsodilo na 14 dni zapora.

**Koledar.** Danes (12.); Macedonij, škof; Gvido, spozn. — Jutri (13.): Virgilij, muč.; Ljubivoj (Amijat). — Zadnji krajec. — Solnce izide ob 5. uri 39 min., zatoni ob 6. uri 15 min. — Toplota včeraj: ob 7. uri zjutraj 23 stop., ob 2 pop. 32.5 stop. C.

## Najnovejše vesti.

**Trst 11.** Predsedništvo višega deželnega sodišča primorskega je odredilo, da sodnim uradnikom po turnusu ne treba prihajati v urad ob nedeljah.

**Tolmin II.** Od društva „Sloga“ vsprejeta in proglašena kandidatura dr. Tume v skupini trgov in obrtnih krajev je tolminske volilce kar vzradostila. Bog poživi dr. Tumo mnogo let v prid in korist deželi goriške. Tolminski volilci.

**Antwerpen 11.** Minolo noč trčil je norveški parnik „Ksenija“ s španskim parnikom „Manilla“. Parnik „Ksenija“ se je prelomil čez pol in takoj pogreznil se potegnil za seboj vse moštvo. Potopilo se je 6 oseb, med temi dva otroka kapitanova. Druge so rešili ter spravili na parnik „Menilla“. „Menilla“ ni močno poškodovan.

**Trgovinske bebojave.**  
Bumbara. Pšenica za spomlad 6.79—6.81  
Faciola za jesen 1896 6.76 do 6.77. Oves za jesen 5.87—5.89 1/2 za jesen — — — — — Koruza za sept.-oktober 5.25—5.30 maj-juni 1896 4.53—4.55.  
Pšenica nova od 7 kil. f. 6.10—6.20 od 79 kil. f. 6.20—6.30, od 80 kil. f. 6.25—6.35 od 81 kil. f. 6.30—6.45, od 82 kil. for. 6.40—6.50.  
Jedmen 6.70—7.—; prosa 5.——6.60 ržnova 5.40—5.30  
Pšenica: Ponudbe dobre. Prodaja 15000 met. st., 2½ ceneje. — oves 10, koruza 5 nč. ceneje. Vreme: lepo.

Praga. Neratificirani sladkor za avgust f. 12.50 nova letina 12.92½ brez porte.

Praga. Centrifugal novi, postavljen v Trst in carino vred odpošiljatev precej f. 28.50. Cuncasé 29.25 — — — Četvorni 30 — — — V glavah (sodih) 30.25 — — —

Havro. Kava Santos good average september 91. — za januar 87.75. mlačno.  
Hamburg. Santos good average za september 73.75 december 72. — mare 70.75 mirno.

## Dunajska borza 11. septembra 1898

	danes	včeraj
Državni dolg v papirju . . . . .	101.90	100.95
„ „ v srebru . . . . .	101.40	101.50
Avstrijska renta v zlatu . . . . .	122.15	122.50
„ „ v kronah . . . . .	101.40	101.55
Kreditne akcije . . . . .	403.50	406.80
London 10 let . . . . .	120.70	120.75
Napoleoni . . . . .	9.58	9.58½
20 mark . . . . .	11.82	11.81
100 italij. lir . . . . .	45.85	45.65

Srečke za zidanje cerkve ob jubileju cesarjevem po 1 gld. zrebanje danes zvečer

Glavni dobitek:

# 30.000 goldinarjev

vreden

Srečke priporočajo: Marco Nigris, Gius. Schffmann, Enrico Zoldan.